

feminisme¹

i decreixement: punts en comú, possibilitats de trobada

El decreixement és un corrent de pensament crític amb el funcionament i l'arrel ideològica de l'actual sistema capitalista mundial, hereu de visions contestatàries que s'han anat consolidant des de fa anys i des de diferents sectors. Aquestes crítiques han estat centrades no només en els perversos efectes socials i mediambientals del sistema capitalista, sinó també en la perjudicial "alternativa" del desenvolupament humà sostenible. Aquesta segona versió rentada de cara del creixement capitalista resulta una trampa semàntica, ja que es constitueix en un espai conceptual en el qual, increïblement, conflueixen empaties del Nord i del Sud, de propietaris de multinacionals i de comunitats locals on s'ubiquen, de governs i ONG. I és que en la pràctica, dècades de polítiques de desenvolupament no només no han aconseguit detenir la pobresa econòmica, sinó que han ofert l'excusa perfecta per al manteniment a gran escala de la desigualtat, la injustícia i els nivells de sobreexplotació del planeta. Per acabar-ho d'adobar, com a resposta a aquests problemes, els organismes internacionals han continuat augmentant les dosis de les mateixes polítiques que els generen.

Davant d'aquest panorama, s'alcen les veus que defensen que és impossible continuar mantenint un sistema que necessita d'un creixement constant basat en l'esgotament dels recursos naturals finits del planeta. Un sistema que té com a valor suprem el progrés, que prioritza tot allò relacionat amb la producció i invisibilitza i desconsidera el que no està dins d'aquesta esfera. Aquesta idea de progrés a més de reduccionista és etnocentrista i sexista, perquè parteix de l'experiència d'occident i perquè no és compartida (ni tan sols moltes vegades entesa) per altres cultures que estan orientades a la revaloració d'altres formes de producció del passat, basades en la cura i la no sobreexplotació de la Terra. A més, aquest progrés descansa en la doble jornada de les dones, en la sobrecàrrega de treball no remunerat i no en reconeix la valuosa contribució a la cura i sosteniment de la vida.

No només hem de trencar amb la idea del creixement il·limitat, sinó que és indispensable decreïxer en

els nivells de producció i consum innecessaris. Aquesta proposta dóna més protagonisme al Nord, que està sobrecreixent per damunt de la capacitat de càrrega de la Terra. És a dir, davant de la proposta del paradigma de desenvolupament sostenible, que busca aplicar la recepta de creixement dels països occidentals als països del Sud, el decreixement proposa, no només no fer-ho, sinó aplicar tots els objectius de transformació i canvi a les nostres societats riques, les verdaderes responsables de l'agut desequilibri social i mediambiental que afecta el planeta. Aquest gir de l'atenció del Sud al Nord com a lloc on resoldre els problemes de la globalització significa també l'eliminació dels tints neocolonitzadors atribuïbles a bona part de la pràctica de la cooperació al desenvolupament actual. En realitat, des d'aquest paradigma es diu que el Nord té un deute ecològic amb el Sud, per tota la despesa desorbitada que ha realitzat i realitza i que supera els nivells que hauria de tenir per ser assumit pel planeta. En aquest punt

cal matisar que tot i que l'anterior premissa val com a tesi central, el *Sud* i el *Nord* no són blocs homogenis, i per posar un exemple, les elits del Sud que viuen d'acord amb l'estil de vida consumista occidental també són objectiu de la crítica decreixentista.

Davant dels supòsits de la globalització capitalista patriarcal es fa necessària la descolonització de l'imaginari, trencar amb el consum continuat com a font de felicitat i inventar una nova lògica social basada en la revaloració dels aspectes no econòmics de la vida, dotar de protagonisme les relacions socials, autèntiques generadores de la felicitat humana, abans que la confiança en la maquinària econòmica per a tal fi i aplicar les vuit R:

Reavaluar: reconsiderar els valors en els quals creiem.

Reconceptualitzar: revisar el concepte de la realitat econòmica i incloure-la a la biosfera.

Reestructurar: adaptar l'aparell de producció i les relacions socials en funció del canvi de valors.

Relocalitzar: afavorir la petita escala i allò local.

Redistribuir: repartiment de riqueses i de l'accés al patrimoni natural.

Reduir: disminuir l'impacte sobre la biosfera de les nostres maneres de produir i de consumir.

Reutilitzar: en comptes de llençar els aparells i béns de consum.

Reciclar: les deixalles incompressibles de la nostra activitat.²

Si ens situem en l'òptica del pensament feminista ens resulten familiars diversos aspectes de la crítica i reivindicacions decreixentistes. En primer lloc, els dos paradigmes parteixen de l'esforç de construir un nou model d'anàlisi de la realitat a partir del qüestionament dels supòsits establerts per la lògica capitalista patriarcal. I així com les feministes van fer servir la *deconstrucció* com a eina per desmuntar aquests supòsits, des del decreixement es parla de la *descolonització de l'imaginari* en un sentit similar. Aquesta descolonització implica l'assumpció de nous valors alternatius als dominants, que implicarien una revolució cultural: altruisme Vs. egoisme, cooperació Vs. competició, vida social Vs. consumisme, local Vs. global, qualitat Vs. quantitat i productivisme, solidaritat i responsabilitat Vs. individualisme, etc.

Així mateix, feminisme i decreixement han sabut vincular l'anàlisi i la crítica sistèmica a l'acció personal, de manera que "allò personal és polític" bé podria ser un eslògan assumit dins de l'anàlisi decreixentista. D'aquesta manera, els dos paradigmes comparteixen ser un pensament, una pràctica i una ètica. Això els dona una potencialitat de desemmascament d'opcions alienadores o imperialistes que eludeixen la responsabilitat personal o busquen l'adoctrinament de tercers/es.

Relacionat amb el que s'ha dit anteriorment, feminisme i decreixement també comparteixen el fet de tenir caràcter de moviment social. Des del compromís individual a l'acció política en forma de protestes o accions, passant per models d'autogestió com les cooperatives de consumidors/es. Ara bé, cal destacar aquí que el decreixement "no consisteix en un concepte o un programa definit per a la construcció d'alternatives a les societats de creixement. Es tracta més aviat d'un lema aglutinador enfront de la impossibilitat del creixement i la insostenibilitat del nostre model de desenvolupament".³ En aquest sentit, l'agenda feminista històricament ha estat molt més dirigida cap a reivindicacions concretes i promogudes àmpliament per tot el moviment (des del vot fins al dret a l'avortament i al propi cos, passant per la reivindicació del treball domèstic, etc.).

En definitiva, feminisme i decreixement són paradigmes que realitzen una crítica d'arrel de la lògica capitalista androcèntrica imperant i proposen una alternativa més justa, organitzada a partir d'un nou centre més adaptat a les necessitats reals de totes les persones que conformen la societat. El decreixement advoca perquè aquest centre l'ocupin les relacions socials, és a dir, les persones, cosa que està en clara sintonia amb les històriques demandes feministes de visibilitzar les contribucions de les dones a la reproducció i la cura de la vida i amb la crítica que tot el protagonisme l'assumeixi exclusivament l'esfera de la producció. En aquesta mateixa línia, a més, des de la visió decreixentista es proposa el replantejament del lloc central del treball en les nostres vides, i dona el temps necessari a la vida contemplativa i a l'activitat desinteressada i lúdica. Cosa que concorda amb la crítica feminista, que ha posat de manifest que des de la lògica capitalista l'únic temps que compta és el dedicat al treball productiu remunerat, mentre que el temps dedicat a la cura, com que no és econòmicament rellevant, directament "no compta".

Més enllà dels punts en comú que han estat assenyalats entre els dos corrents de pensament, és pertinent fer un últim al·legat que condensi les bondats d'una influència mútua entre els dos pensaments. En primer lloc, el decreixement constitueix un espai teòric que evidencia les contradiccions del sistema capitalista patriarcal, que seria interessant de completar a la llum de la teoria feminista, perquè el feminisme va un pas més enllà i té una llarga tradició d'analitzar la manera en la qual s'expressen aquestes contradiccions en les persones. Al seu torn, la teoria feminista, podria enriquir-se amb un plantejament teòric innovador i més sensible a priori a les necessitats de les dones. Finalment, com a moviments socials, la recerca d'accions conjuntes o, en el seu cas, la suma de les actuacions amb objectius comuns que ja s'estan fent des dels dos fronts, suposaria un impacte més gran en la construcció d'una alternativa al sistema capitalista patriarcal, que en definitiva és el que es pretén des dels dos corrents.

---

1 Feminisme/pensament feminista, són utilitzats aquí com a sinònim de feminismes, és a dir, se sobreentenen les múltiples visions i tendències al seu interior.

---

2 LATOUCHE, S. *La apuesta por el decrecimiento*. Barcelona: Icaria, 2008.

---

3 MOSANGINI, G. "Decrecimiento y cooperación internacional", publicat a www.rebellion.org (2007)

BIBLIOGRAFIA:

LATOUCHE, S. (2004). *Sobrevivir al desarrollo*. Barcelona: Icaria.

LATOUCHE, S. (2008). *La apuesta por el decrecimiento*. Barcelona: Icaria.

BOSCH, A, CARRASCO, C., GRAU, E. (2005). "Verde que te quiero violeta".

Ecologistas en acción (2008). "Tejer la vida en verde y violeta. Vínculos entre ecologismo y feminismo".

HERRERO, Y. (2003). "Ecofeminismo, una propuesta de transformación para un mundo que agoniza".

MELLOR, M. (2000). *Feminismo y ecología*. México DF: Siglo XXI.

MOSANGINI, G. (2007). "Decrecimiento y cooperación internacional", publicat a www.rebellion.org.

